

QUẢN TRIỆT, VẬN DỤNG QUAN ĐIỂM ĐẠI HỘI XIII VÀO GIẢI QUYẾT QUAN HỆ GIỮA ĐỔI MỚI KINH TẾ VÀ ĐỔI MỚI CHÍNH TRỊ

GS, TS TRẦN VĂN PHÒNG

Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh

Đại hội XIII của Đảng diễn ra trong bối cảnh tình hình thế giới, khu vực diễn biến nhanh chóng, phức tạp, khó lường, đất nước đang đứng trước nhiều thách thức nhưng cũng nhiều thời cơ, thuận lợi, nhất là những thành tựu của 35 năm đổi mới. Trong đó có thành tựu của đổi mới kinh tế và đổi mới chính trị. Về đổi mới kinh tế, “so với nhiệm kỳ trước, kinh tế chuyển biến tích cực, toàn diện trên nhiều lĩnh vực”¹. Về đổi mới chính trị, “công tác xây dựng, chỉnh đốn Đảng và hệ thống chính trị được đẩy mạnh toàn diện, đồng bộ, quyết liệt, có hiệu quả rõ rệt”²; “Xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa có nhiều tiến bộ, tổ chức bộ máy nhà nước tiếp tục được hoàn thiện, hoạt động hiệu lực, hiệu quả hơn; bảo đảm thực hiện đồng bộ các quyền lập pháp, hành pháp và tư pháp”³; “dân chủ xã hội chủ nghĩa tiếp tục được phát huy”⁴. Trên cơ sở những thành tựu này, Đại hội XIII tiếp tục yêu cầu đổi mới đồng bộ kinh tế và chính trị cùng văn hóa, xã hội... Điều này thể hiện ở những điểm cơ bản sau:

Thứ nhất, về quan điểm đổi mới kinh tế và đổi mới chính trị. Kế thừa tinh thần các đại hội trước về đổi mới kinh tế, Đại hội XIII khẳng định “Tiếp tục phát triển nhanh và bền vững đất nước; gắn kết chặt chẽ và triển khai đồng bộ các nhiệm vụ, trong đó, phát triển kinh tế - xã hội là trung tâm; xây dựng Đảng là then chốt”⁵. Về chính trị, Đại hội XIII quán triệt quan điểm “Tăng cường xây dựng, chỉnh đốn Đảng, phát huy bản chất giai cấp công nhân của Đảng, nâng cao năng lực lãnh đạo, năng lực cầm

quyền và sức chiến đấu của Đảng; xây dựng Đảng và hệ thống chính trị trong sạch, vững mạnh, toàn diện, xây dựng Nhà nước tinh gọn, hoạt động hiệu lực, hiệu quả; gắn với tinh giản biên chế, nâng cao chất lượng và cơ cấu lại đội ngũ cán bộ, nhất là đội ngũ cán bộ cấp chiến lược, đủ phẩm chất, năng lực và uy tín, ngang tầm nhiệm vụ, gắn bó mật thiết với nhân dân là nhân tố có ý nghĩa quyết định thành công sự nghiệp xây dựng, phát triển đất nước và bảo vệ Tổ quốc”⁶, đồng thời “phát huy dân chủ xã hội chủ nghĩa, sức mạnh tổng hợp của cả hệ thống chính trị và của nền văn hóa, con người Việt Nam”⁷. Những quan điểm này tiếp tục chỉ đạo, soi sáng việc đổi mới kinh tế và đổi mới chính trị trong thời gian tới của Đảng ta. Trên tinh thần này, Đại hội XIII xác định 12 định hướng phát triển đất nước giai đoạn 2021 - 2030, trong đó, xác định rõ “Tiếp tục đổi mới mạnh mẽ tư duy, xây dựng, hoàn thiện đồng bộ thể chế phát triển bền vững về kinh tế, chính trị, văn hóa, xã hội, môi trường...”⁸. Đây là một điểm mới so với Đại hội XII và các đại hội trước đó, vì Đại hội XIII đã xác định xây dựng, hoàn thiện đồng bộ thể chế phát triển, trong đó có thể chế phát triển kinh tế và thể chế phát triển chính trị.

Thứ hai, về định hướng đổi mới, phát triển kinh tế. Đại hội XIII xác định: “Hoàn thiện toàn diện, đồng bộ thể chế phát triển nền kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa, tạo môi trường thuận lợi để huy động, phân bổ và sử dụng có hiệu quả các nguồn lực, thúc đẩy đầu tư, sản xuất kinh doanh. Bảo đảm

ổn định kinh tế vĩ mô, đổi mới mạnh mẽ mô hình tăng trưởng, cơ cấu lại nền kinh tế, đẩy mạnh công nghiệp hoá, hiện đại hoá đất nước; tập trung xây dựng kết cấu hạ tầng và phát triển đô thị; phát triển kinh tế nông thôn gắn với xây dựng nông thôn mới; ưu tiên nguồn lực phát triển hạ tầng nông thôn miền núi, vùng đồng bào dân tộc thiểu số; đẩy mạnh chuyển đổi số quốc gia; phát triển kinh tế số trên nền tảng khoa học và công nghệ, đổi mới sáng tạo; gắn kết hài hòa, hiệu quả thị trường trong nước và quốc tế; nâng cao năng suất, chất lượng, hiệu quả và sức cạnh tranh của nền kinh tế⁹. Định hướng đổi mới, phát triển kinh tế này so với tinh thần Đại hội XII có những điểm mới. Cụ thể: *Một là*, xác định nhiệm vụ hoàn thiện toàn diện, đồng bộ thể chế phát triển nền kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa. *Hai là*, đẩy mạnh chuyển đổi số quốc gia; phát triển kinh tế số trên nền tảng khoa học và công nghệ, đổi mới sáng tạo. Điều này phù hợp với tình hình phát triển của Cách mạng Công nghiệp lần thứ tư và yêu cầu, đòi hỏi của thực tiễn Việt Nam là phát triển nhanh và bền vững, thoát bẫy thu nhập trung bình. Bởi lẽ, nếu dựa trên mô hình tăng trưởng truyền thống dựa vào tài nguyên thiên nhiên, nguồn nhân công giá rẻ, lợi thế so sánh về thị trường thì chúng ta khó thoát khỏi bẫy thu nhập trung bình và cũng không thể phát triển nhanh và bền vững được. Trên cơ sở định hướng đổi mới, phát triển kinh tế này, Đại hội XIII đề ra 6 nhiệm vụ cụ thể cho đổi mới, phát triển kinh tế: *Một là*, “Tiếp tục đẩy mạnh đổi mới mô hình tăng trưởng kinh tế, chuyển mạnh nền kinh tế sang mô hình tăng trưởng dựa trên tăng năng xuất, tiến bộ khoa học và công nghệ, đổi mới sáng tạo, nhân lực chất lượng cao...”¹⁰. *Hai là*, “Tiếp tục đẩy mạnh cơ cấu lại nền kinh tế”¹¹, trong đó có cơ cấu lại đầu tư công, cơ cấu lại thị trường tài chính - tiền tệ, cơ cấu lại thu - chi ngân sách, cơ cấu lại các ngành công, nông nghiệp, dịch vụ, cơ cấu lại hệ thống doanh nghiệp, cơ cấu lại kinh tế vùng¹²... *Ba là*, tiếp tục đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa trên nền tảng của tiến bộ khoa học, công nghệ và đổi mới sáng tạo¹³. *Bốn là*, thống nhất và nâng cao nhận thức về phát triển kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa¹⁴. *Năm là*, tiếp tục hoàn thiện đồng bộ thể chế kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa, tập trung tháo gỡ các điểm nghẽn như “Tập trung sửa đổi

những quy định mâu thuẫn, chồng chéo, cản trở phát triển kinh tế”¹⁵. *Sáu là*, xây dựng nền kinh tế độc lập, tự chủ, nâng cao hiệu quả hội nhập kinh tế quốc tế¹⁶. Như vậy, 6 nhiệm vụ này khá đồng bộ, toàn diện đáp ứng yêu cầu của Cách mạng Công nghiệp lần thứ tư và yêu cầu phát triển nhanh và bền vững.

Thứ ba, về định hướng đổi mới chính trị. Đối với dân chủ xã hội chủ nghĩa, Đại hội XIII định hướng “thực hành và phát huy rộng rãi dân chủ xã hội chủ nghĩa, quyền làm chủ và vai trò chủ thể của nhân dân; phát huy sức mạnh đại đoàn kết toàn dân tộc; củng cố, nâng cao niềm tin của nhân dân, tăng cường đồng thuận xã hội; tiếp tục đổi mới tổ chức, nội dung, phương thức hoạt động của Mặt trận Tổ quốc và các tổ chức chính trị - xã hội”¹⁷. Định hướng này xuất phát từ quan điểm của Đảng ta luôn dựa vào nhân dân, phát huy vai trò của quần chúng nhân dân trong lãnh đạo sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc. Muốn phát huy có hiệu quả vai trò của nhân dân thì phải thực hành và phát huy rộng rãi dân chủ xã hội chủ nghĩa, quyền làm chủ và vai trò chủ thể của nhân dân, củng cố nâng cao niềm tin của nhân dân, tăng cường đồng thuận xã hội. Trên cơ sở định hướng này, Đại hội XIII đề ra bốn nhiệm vụ: *Một là*, “Tiếp tục cụ thể hóa, hoàn thiện thể chế thực hành dân chủ theo tinh thần *Cương lĩnh xây dựng đất nước trong thời kỳ quá độ lên chủ nghĩa xã hội (bổ sung, phát triển năm 2011)* và Hiến pháp 2013, bảo đảm tất cả quyền lực nhà nước thuộc về nhân dân”¹⁸. Đặc biệt, Đại hội XIII đã bổ sung, hoàn thiện phương châm “Dân biết, dân bàn, dân làm, dân kiểm tra” thành “Dân biết, dân bàn, dân làm, dân kiểm tra, dân giám sát, dân thụ hưởng”¹⁹. *Hai là*, để nhân dân thực sự làm chủ thì Đảng lãnh đạo, Nhà nước quản lý, Mặt trận Tổ quốc và các tổ chức chính trị - xã hội làm nòng cốt. Các cấp ủy, tổ chức Đảng, các tổ chức trong hệ thống chính trị, đội ngũ đảng viên, cán bộ, công chức, viên chức phải nêu gương thực hành dân chủ, tuân thủ pháp luật, đề cao đạo đức xã hội. *Ba là*, “Đề cao vai trò chủ thể vị trí trung tâm của nhân dân trong chiến lược phát triển đất nước, trong toàn bộ quá trình xây dựng và bảo vệ Tổ quốc. Phát huy tính tích cực chính trị - xã hội, trí tuệ, quyền và trách nhiệm của nhân dân tham gia xây dựng, chỉnh đốn Đảng, xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa”²⁰. Đề cao vai trò chủ thể vị trí trung tâm của Nhân dân trong

chiến lược phát triển đất nước, trong toàn bộ quá trình xây dựng và bảo vệ Tổ quốc là điểm mới nổi bật trong quan điểm của Đại hội XIII về tiếp tục đổi mới chính trị. *Bốn là*, đi đôi với phát huy dân chủ, quyền làm chủ của nhân dân, phải xử lý kịp thời, nghiêm minh những tổ chức, cá nhân lợi dụng dân chủ, gây rối nội bộ, làm mất ổn định chính trị - xã hội hoặc vi phạm dân chủ, làm phương hại đến quyền làm chủ của nhân dân. Trên tinh thần đó, Đại hội XIII đã xác định thêm mối quan hệ lớn thứ mười mà trong thời kỳ quá độ lên chủ nghĩa xã hội chúng ta cần nhân thức và giải quyết tốt. Đó là, mối quan hệ “giữa thực hành dân chủ và tăng cường pháp chế, bảo đảm kỷ cương xã hội”²¹. Điều này hoàn toàn đáp ứng yêu cầu thực tiễn đất nước.

Với công tác xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam, Đại hội XIII định hướng “Xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa trong sạch, vững mạnh, tinh gọn, hoạt động hiệu lực, hiệu quả, vì nhân dân phục vụ và vì sự phát triển của đất nước. Tăng cường công khai, minh bạch, trách nhiệm giải trình, kiểm soát quyền lực gắn với siết chặt kỷ cương, kỷ luật trong hoạt động của Nhà nước và của cán bộ, công chức, viên chức. Tiếp tục đẩy mạnh đấu tranh phòng, chống tham nhũng, lãng phí, quan liêu, tội phạm và tệ nạn xã hội”²². Trên cơ sở định hướng này, Đại hội XIII xác định mục tiêu “Tiếp tục xây dựng và hoàn thiện nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam của nhân dân, do nhân dân, vì nhân dân do Đảng lãnh đạo là nhiệm vụ trọng tâm của đổi mới hệ thống chính trị”²³. Để thực hiện mục tiêu trọng tâm xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam này, Đại hội XIII đề ra tám nhiệm vụ cụ thể: *Một là*, xác định rõ hơn vai trò, vị trí, chức năng, nhiệm vụ và quyền hạn của các cơ quan nhà nước trong việc thực hiện các quyền lập pháp, hành pháp và tư pháp trên cơ sở các nguyên tắc pháp quyền, bảo đảm quyền lực nhà nước là thống nhất, có sự phân công rành mạch, phối hợp chặt chẽ và tăng cường kiểm soát quyền lực nhà nước. *Hai là*, xây dựng hệ thống pháp luật đầy đủ, kịp thời, đồng bộ, thống nhất, khả thi, công khai, minh bạch, ổn định, lấy quyền và lợi ích hợp pháp, chính đáng của nhân dân, doanh nghiệp làm trọng tâm. *Ba là*, tiếp tục đổi mới tổ chức và hoạt động của Quốc hội, bảo đảm Quốc hội thực sự là cơ quan đại biểu cao nhất của

nhân dân, cơ quan quyền lực nhà nước cao nhất; nâng cao chất lượng Đại biểu Quốc hội, giảm Đại biểu Quốc hội công tác ở các ngành hành pháp, tư pháp. *Bốn là*, xây dựng nền hành chính nhà nước phục vụ nhân dân, dân chủ, pháp quyền, chuyên nghiệp, hiện đại, trong sạch, vững mạnh, công khai, minh bạch. Tiếp tục đổi mới tổ chức và hoạt động của Chính phủ theo hướng tinh gọn, hiệu lực, hiệu quả, trên cơ sở tổ chức hợp lý các bộ đa ngành, đa lĩnh vực. *Năm là*, tiếp tục xây dựng nền tư pháp Việt Nam chuyên nghiệp, hiện đại, công bằng, nghiêm minh, liêm chính, phụng sự Tổ quốc, phụng sự nhân dân. *Sáu là*, tiếp tục hoàn thiện tổ chức chính quyền địa phương phù hợp với địa bàn nông thôn, đô thị, hải đảo, đơn vị hành chính, kinh tế đặc biệt theo luật định; thực hiện và tổng kết thí điểm chính quyền đô thị; gắn kết đổi mới tổ chức, bộ máy của và cơ chế hoạt động của mặt trận Tổ quốc, các tổ chức chính trị - xã hội. *Bảy là*, tập trung xây dựng đội ngũ cán bộ, công chức có đủ phẩm chất, năng lực, uy tín, phục vụ nhân dân và sự phát triển đất nước. *Tám là*, gắn kết chặt chẽ giữa xây dựng pháp luật và tổ chức thi hành pháp luật²⁴.

Với công tác xây dựng, chỉnh đốn Đảng, Đại hội XIII định hướng “Tiếp tục xây dựng, chỉnh đốn Đảng toàn diện; đổi mới phương thức lãnh đạo, nâng cao năng lực lãnh đạo, cầm quyền của Đảng; xây dựng hệ thống chính trị trong sạch, vững mạnh, tinh gọn, hoạt động hiệu lực, hiệu quả; xây dựng đội ngũ cán bộ, đảng viên, công chức, viên chức, nhất là cán bộ cấp chiến lược, người đứng đầu có đủ phẩm chất, năng lực và uy tín, ngang tầm nhiệm vụ; làm tốt công tác tư tưởng, lý luận; chú trọng công tác bảo vệ Đảng, bảo vệ chính trị nội bộ; tăng cường công tác kiểm tra, giám sát, kỷ luật, công tác đấu tranh phòng, chống tham nhũng và dân vận của Đảng”²⁵. Trên cơ sở định hướng này, Đại hội XIII đề ra 10 nhiệm vụ cụ thể về xây dựng Đảng: *Một là*, tăng cường xây dựng Đảng về chính trị với tinh thần “kiên định và không ngừng vận dụng, phát triển sáng tạo chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh phù hợp với thực tiễn Việt Nam trong từng giai đoạn. Kiên định mục tiêu độc lập dân tộc và chủ nghĩa xã hội. Kiên định đường lối đổi mới vì mục tiêu dân giàu, nước mạnh, dân chủ, công bằng, văn minh. Giữ vững bản chất giai cấp công nhân của Đảng, kiên định các nguyên tắc xây

dựng Đảng”²⁶. Hai là, coi trọng xây dựng Đảng về tư tưởng với tinh thần “Tiếp tục đổi mới mạnh mẽ nội dung, phương thức công tác tư tưởng theo hướng chủ động, thiết thực, kịp thời và hiệu quả; nâng cao tính chiến đấu, tính giáo dục, tính thuyết phục trong tuyên truyền, học tập chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, quan điểm, đường lối của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước”²⁷. Ba là, tập trung xây dựng Đảng về đạo đức với phương châm “Nêu cao tinh thần tự giác tu dưỡng, rèn luyện đạo đức của cán bộ, đảng viên. Đẩy mạnh giáo dục đạo đức cách mạng, thực hiện thường xuyên, sâu rộng, có hiệu quả việc học tập, làm theo tư tưởng, đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh gắn với việc thực hiện các nhiệm vụ chính trị”²⁸; nghiên cứu, bổ sung, hoàn thiện các giá trị đạo đức cách mạng theo tinh thần “Đảng ta là đạo đức, là văn minh”. Bốn là, đẩy mạnh xây dựng Đảng về tổ chức; tiếp tục đổi mới, hoàn thiện tổ chức bộ máy và nâng cao hiệu quả hoạt động của hệ thống chính trị với tinh thần “Tiếp tục đổi mới, hoàn thiện tổ chức bộ máy của Đảng và hệ thống chính trị tinh gọn, hoạt động hiệu lực, hiệu quả, đồng bộ với đổi mới kinh tế, văn hóa, xã hội, con người...”²⁹. Năm là, củng cố nâng cao chất lượng tổ chức cơ sở đảng và đội ngũ đảng viên. Sáu là, tăng cường xây dựng Đảng về cán bộ các cấp, nhất là cấp chiến lược và người đứng đầu. Bảy là, tiếp tục nâng cao hiệu lực, hiệu quả công tác kiểm tra, giám sát, kỷ luật đảng. Tám là, thắt chặt hơn nữa mối quan hệ mật thiết giữa Đảng với nhân dân, dựa vào nhân dân để xây dựng Đảng. Điểm mới của nhiệm vụ này là lần đầu tiên Đảng ta đưa vào văn kiện tư tưởng dựa vào nhân dân để xây dựng Đảng. Chín là, kiên quyết, kiên trì đấu tranh phòng, chống tham nhũng, lãng phí với quyết tâm chính trị cao hơn, hành động mạnh mẽ, triệt để hơn, hiệu quả hơn. Mười là, tiếp tục đổi mới mạnh mẽ phương thức lãnh đạo của Đảng trong điều kiện mới³⁰. Cụ thể là tiếp tục cụ thể hóa phương thức lãnh đạo của Đảng đã được xác định trong *Cương lĩnh* ở tất cả các cấp bằng những quy định, quy chế, quy trình cụ thể và công khai đề cán bộ, đảng viên và nhân dân biết, giám sát việc thực hiện. Đặc biệt sẽ “Quy định cụ thể gắn bó mật thiết với nhân dân, phục vụ nhân dân, chịu sự giám sát của nhân dân, chịu trách nhiệm trước nhân dân về những quyết định của mình...”³¹.

Trên đây là những quan điểm cơ bản của Đại hội XIII về đổi mới kinh tế và đổi mới chính trị. Để quán triệt, vận dụng, tổ chức tốt trên thực tế, chúng ta cần thực hiện tốt một số giải pháp chủ yếu sau:

Một là, thấm nhuần và nhận thức sâu sắc những nội dung cơ bản trong quan điểm của Đại hội XIII về đổi mới kinh tế và đổi mới chính trị. Bởi lẽ, chỉ có trên cơ sở hiểu đúng tinh thần của quan điểm thì chúng ta mới có cơ sở, căn cứ để quán triệt và vận dụng, triển khai đúng trên thực tế. Muốn vậy, phải tuyên truyền, phổ biến đến mỗi cán bộ, đảng viên và từng người dân về Nghị quyết Đại hội XIII nói chung, quan điểm của Đại hội XIII về đổi mới kinh tế và đổi mới chính trị nói riêng.

Hai là, mỗi cán bộ, đảng viên căn cứ vào chức năng, nhiệm vụ, chức trách được giao, căn cứ vào tình hình thực tiễn cơ quan, ban, ngành mà triển khai thực hiện đưa quan điểm của Đại hội XIII về đổi mới kinh tế và đổi mới chính trị vào thực tiễn cơ quan, ban, ngành, đơn vị mình cho phù hợp.

Ba là, mỗi cán bộ, đảng viên hãy bằng việc làm của mình, bằng sự nêu gương của mình thực hiện tốt nhất nhiệm vụ được giao. Đó là phương thức quán triệt, vận dụng tốt nhất Nghị quyết Đại hội XIII nói chung, quan điểm của Đại hội XIII về đổi mới kinh tế và đổi mới chính trị nói riêng. Trước mắt, tổ chức thực hiện tốt Chi thị số 01 - CT/TU ngày 9 - 3 - 2021 của Bộ chính trị khóa XIII về nghiên cứu, học tập, quán triệt, tuyên truyền và triển khai thực hiện Nghị quyết Đại hội Đại biểu toàn quốc lần thứ XIII của Đảng. Đây là một trong những nhiệm vụ chính trị trọng tâm của năm, là đợt sinh hoạt chính trị sâu rộng đề mỗi cán bộ, đảng viên và nhân dân nắm vững và tổ chức thực hiện đúng đắn, sáng tạo Nghị quyết của Đảng vào điều kiện cơ quan, ban, ngành, địa phương mình; tạo sự chuyển biến rõ rệt về nhận thức, thống nhất ý chí và hành động trong toàn Đảng, sự đồng thuận cao trong nhân dân; cổ vũ, động viên toàn Đảng, toàn dân, toàn quân ta phát huy cao độ tinh thần yêu nước, ý chí tự lực, tự cường, sức mạnh đại đoàn kết toàn dân tộc và khát vọng phát triển đất nước phồn vinh, hạnh phúc.

1. Đảng Cộng sản Việt Nam: *Văn kiện Đại hội Đại biểu toàn quốc lần thứ XIII*, t. 1, Nxb CTQG, ST, H, 2021, tr. 60.